

Arolygiaeth
Prawf EF

Arolygiad o wasanaethau troseddau ieuenctid

Gwynedd ac Ynys Môn

Arolygiaeth Prawf EF, Mawrth 2024

Cynnwys

Rhagair	3
Sgoriau	4
Argymhellion	5
Cefndir	6
Parth un: Darpariaeth sefydliadol	7
1.1. Llywodraethu ac arweinyddiaeth	7
1.2. Staff	9
1.3. Partneriaethau a gwasanaethau	10
1.4. Gwybodaeth a chyfleusterau	12
Parth dau: Datrysiadau llys	15
2.1. Asesu	15
2.2. Cynllunio	16
2.3. Gweithredu a darparu	18
2.4. Adolygu	20
Parth tri: Datrysiadau y tu allan i'r llys	22
3.1. Asesu	22
3.2. Cynllunio	24
3.3. Gweithredu a darparu	26
3.4. Polisi a darpariaeth datrysiadau y tu allan i'r llys.....	28
4.1. Ailsefydlu	30
4.1. Polisi a darpariaeth ailsefydlu.....	30
Rhagor o wybodaeth	31

Cydnabyddiaethau

Arweiniwyd yr arolygiad hwn gan yr Arolygydd Avtar Singh, gyda chefnogaeth tîm o arolygwyr a chydweithwyr o bob rhan o'r arolygiaeth. Hoffem ddiolch i bawb a helpodd i gynllunio ac a gymerodd ran yn yr arolygiad; heb eu cymorth a'u cydweithrediad nhw, ni fyddai'r arolygiad wedi bod yn bosibl.

Rôl Arolygiaeth Prawf EF

Arolygiaeth Prawf EF yw'r arolygydd annibynnol ar wasanaethau troseddau ieuencid a phrawf yng Nghymru a Lloegr. Rydym yn adrodd ar effeithiolrwydd gwaith y gwasanaeth prawf a throseddau ieuencid gydag oedolion a phlant.

Rydym yn arolygu'r gwasanaethau hyn ac yn cyhoeddi adroddiadau arolygu. Rydym yn tynnu sylw at arferion da a gwael ac yn defnyddio ein data a'n gwybodaeth i annog gwasanaethau o ansawdd uchel. Rydym yn annibynnol ar y llywodraeth ac yn siarad yn annibynnol.

Sylwer, drwy gydol yr adroddiad, fod yr enwau yn yr enghreifftiau ymarfer wedi cael eu newid er mwyn diogelu hunaniaeth yr unigolyn.

Gallwch ailddefnyddio'r wybodaeth hon (ac eithrio logos) yn rhad ac am ddim mewn unrhyw fformat neu gyfrwng, o dan delerau'r Drwydded Llywodraeth Agored. I weld y drwydded hon, ewch i www.nationalarchives.gov.uk/doc/open-government-licence neu e-bostiwch psi@nationalarchives.gsi.gov.uk.

Cyhoeddwyd gan:

Arolygiaeth Prawf EF
Llawr 1af y Ganolfan Cyfiawnder Sifil
1 Bridge Street West
Manceinion
M3 3FX

Dilynwch ni ar Twitter [@hmiprobation](https://twitter.com/hmiprobation)

ISBN: 978-1-916621-10-7

© **Hawlfraint y goron 2024**

Rhagair

Mae'r arolygiad hwn yn rhan o'n rhaglen o arolygiadau gwasanaeth cyfiawnder ieuencid (GCI). Rydym wedi arolygu a graddio GCI Gwynedd ac Ynys Môn ar draws tri maes eang: y trefniadau ar gyfer darparu'r gwasanaeth yn sefydliadol, ansawdd y gwaith a wneir gyda phlant a ddefnyddwyd gan y llysoedd, ac ansawdd y gwaith ar ddatrysiadau y tu allan i'r llys.

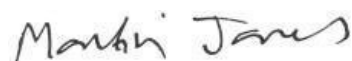
Yn gyffredinol, cafodd GCI Gwynedd ac Ynys Môn ei sgôr 'Da'. Gwnaethom hefyd arolygu ansawdd y polisi a'r ddarpariaeth ailsefydlu, a gafodd sgôr ar wahân – 'Angen gwella'.

Mae'r gwasanaeth yn canolbwyntio ar blant ac yn ymrwymedig i helpu plant i ymatal rhag troseddau pellach. Mae dull gweithredu personoledig yn helpu i sicrhau bod anghenion amrywiaeth plant yn cael eu cydnabod, a bod cefnogaeth yn ei lle i'w helpu i ffynnu a gwneud penderfyniadau cadarnhaol. Mae staff a gwirfoddolwyr yn gryfder. Maent yn garedig, yn feddylgar, yn gweithio'n dda gyda'i gilydd fel un tîm, ac yn eiriolwyr cadarnhaol dros y plant y maent yn eu goruchwylio. Mae'r gwasanaeth yn casglu lleisiau plant a'u rhieni neu ofalwyr yn effeithiol. Mae hyn yn llywio datblygiad gwasanaethau a gwelliannau i'r gwasanaeth. Mae gan staff fynediad at ystod o ymyriadau i helpu plant a'u rhieni neu ofalwyr. Yn benodol, mae'r hyn a gynigir gan y Tîm Emrallt (ymddygiad rhywiol problemus a niweidiol) yn rhagorol ac yn gwneud gwahaniaeth gwirioneddol o ran cefnogi ymarferwyr i wella agweddau ac ymddygiadau plant. Mae Be di'r Sgôr (gwasanaeth camddefnyddio sylweddau) yn cynnig ymyriadau o ansawdd uchel.

Mae gan y bwrdd rheoli strategol aelodau ymroddedig sy'n gweithio'n dda i hwyluso'r defnydd o adnoddau ariannol ar gyfer y GCI. Ers y pandemig, fodd bynnag, bu datgysylltiad ag ymarferwyr rheng flaen. Mae hyn yn golygu nad yw rhai aelodau o staff yn deall gwaith y bwrdd yn llawn. Ar ben hynny, roedd partneriaid iechyd ac addysg yn nodedig yn eu habsenoldeb mewn cyfarfodydd bwrdd. Mae'r GCI wedi nodi lefel anghymesur o ganlyniadau addysg gwaeth ar gyfer ei garfan o blant, a'r angen am adnodd iaith a lleferydd. Mae angen ffocws mwy dybryd ar y canfyddiadau hyn ar lefel strategol. Mae hefyd angen mwy o ysgogiad a ffocws ar lefel strategol i sicrhau bod plant y GCI yn derbyn y gwasanaeth gorau posibl ac y cefnogir y GCI i ddarparu ymyriadau o ansawdd uchel.

Mae ymgysylltu ac ansawdd y perthnasoedd sydd gan ymarferwyr â phlant yn gryfder, ond mae gwaith sy'n gysylltiedig â chefnogi diogelwch a lles plant a'u potensial i achosi niwed i eraill yn amrywiol. Mae angen i hyn wella. Canfu ein harolygiad, ar draws gwaith yn y llys a gwaith y tu allan i'r llys, nad oedd pob aelod o staff yn deall nac yn gweithredu'r systemau a'r prosesau'n gyson i gadw plant yn ddiogel a'u hatal rhag achosi niwed i eraill.

Gall y GCI fod yn haeddiannol falch o'r ffordd y mae'n estyn allan at blant â thosturi i'w helpu i fyw eu bywydau gorau. Rhaid iddo nawr ganolbwyntio ar ddefnyddio canfyddiadau'r arolygiad hwn fel sbardun i sicrhau newid pellach. Yn yr adroddiad hwn, rydym yn gwneud saith argymhelliad i wella gwaith GCI Gwynedd ac Ynys Môn ymhellach. Rydym yn hyderus y byddant yn cynorthwyo'r gwasanaeth wrth iddo barhau â'i daith wella.

Martin Jones

Prif Arolygydd Prawf

Sgoriau

Gwasanaeth Cyfiawnder Ieuenctid Gwynedd ac Ynys Môn

Gwaith maes wedi dechrau Tachwedd 2023

Sgôr 19/36

Sgôr cyffredinol

Da

1. Darpariaeth sefydliadol

1.1 Llywodraethu ac arweinyddiaeth

Angen gwella

1.2 Staff

Da

1.3 Partneriaethau a gwasanaethau

Da

1.4 Gwybodaeth a chyfleusterau

Da

2. Datrysiadau llys

2.1 Asesu

Angen gwella

2.2 Cynllunio

Rhagorol

2.3 Gweithredu a darparu

Da

2.4 Adolygu

Angen gwella

3. Datrysiadau y tu allan i'r llys

3.1 Asesu

Angen gwella

3.2 Cynllunio

Angen gwella

3.3 Gweithredu a darparu

Da

3.4 Polisi a darpariaeth datrysiadau y tu allan i'r llys

Angen gwella

4. Ailsefydlu¹

4.1 Polisi a darpariaeth ailsefydlu

Angen gwella

¹ Nid yw'r sgôr ar gyfer Ailsefydlu yn dylanwadu ar sgôr cyffredinol y GCI.

Argymhellion

O ganlyniad i ganfyddiadau'r arolygiad, rydym wedi gwneud saith argymhelliad y credwn y byddant yn cael effaith gadarnhaol ar ansawdd gwasanaethau troseddau ieuenctid yn GCI Gwynedd ac Ynys Môn. Bydd hyn yn gwella bywydau'r plant sydd mewn cysylltiad â gwasanaethau troseddau ieuenctid, ac yn diogelu'r cyhoedd yn well.

Dylai Gwasanaeth Cyfiawnder Ieuenctid Gwynedd ac Ynys Môn wneud y canlynol:

1. gwella ansawdd y gwaith asesu a chynllunio i gadw plant yn ddiogel a rheoli'r risg o niwed y maent yn ei achosi i eraill
2. sicrhau bod goruchwyliaeth reoli yn gyson effeithiol wrth adolygu gweithgarwch Asset Plus a chynllunio wrth gefn, er mwyn sicrhau bod ymarferwyr yn glir ynghylch yr hyn y mae angen iddynt ei wella
3. rhoi arweiniad cynhwysfawr i ymarferwyr sy'n ei helpu i gwblhau gwaith asesu a chynllunio effeithiol ar ddatrysiadau y tu allan i'r llys
4. gwella gwybodaeth a dealltwriaeth ymarferwyr i nodi pryd mae plant yn cael eu hecsbloetio er mwyn sicrhau bod camau amserol yn cael eu cymryd i gadw plant yn ddiogel.

Dylai Bwrdd Rheoli Strategol Cyfiawnder Ieuenctid Gwynedd ac Ynys Môn wneud y canlynol:

5. sicrhau presenoldeb cyson uwch arweinwyr addysg ac iechyd yn y bwrdd rheoli er mwyn sicrhau canlyniadau addysg ac iechyd cadarnhaol i bob plentyn
6. mynd i'r afael â'r datgysylltiad rhwng y bwrdd rheoli strategol ac ymarferwyr rheng flaen
7. mynd i'r afael â'r bwch mewn darpariaeth lleferydd, iaith a chyfathrebu i blant a sicrhau bod gwasanaethau'n cael eu darparu sy'n asesu ac yn ymateb i anghenion cyfathrebu plant.

Cefndir

Cynhaliwyd gwaith maes yn GCI Gwynedd ac Ynys Môn dros gyfnod o wythnos, gan ddechrau ar 20 Tachwedd 2023. Gwnaethom arolygu achosion lle dechreuodd y ddedfryd neu'r drwydded rhwng dydd Llun 21 Tachwedd 2022 a dydd Gwener 15 Medi 2023; datrysiaidau y tu allan i'r llys a gyflwynwyd rhwng dydd Llun 21 Tachwedd 2022 a dydd Gwener 15 Medi 2023; ac achosion ailsefydlu a gafodd eu dedfrydu neu eu maddau rhwng dydd Llun 21 Tachwedd 2022 a dydd Gwener 15 Medi 2023. Gwnaethom hefyd gynnal 20 cyfweiliad gyda rheolwyr achos.

Comisiynir GCI Gwynedd ac Ynys Môn ar y cyd gan Gyngor Sir Ynys Môn a Chyngor Sir Gwynedd. Cyngor Sir Gwynedd yw'r awdurdod cynnal, ac mae'n cwmpasu ardal ddaearyddol fawr. Mae'r GCI yn cael ei lywodraethu gan yr uwch fwrdd rheoli a'i gefnogi gan y grŵp rheoli gweithredol. Mae'r gwasanaeth hefyd yn cynnal y gwasanaeth camddefnyddio sylweddau pobl ifanc (Be di'r Sgôr) a thîm ymddygiad rhywiol niweidiol Gwynedd (Tîm Emrallt). Mae'r gwasanaeth wedi'i integreiddio i bartneriaethau lleol drwy ystod o fforymau, sy'n cwmpasu darpariaeth gwasanaethau cyfiawnder troseddol a phlant. Mae'r rhain yn cynnwys y bartneriaeth diogelwch cymunedol, grŵp cyflawni diogelu lleol, bwrdd cyfiawnder troseddol rhanbarthol, panel craffu rhanbarthol ar gyfer datrysiaidau y tu allan i'r llys, gangiau troseddol cyfundrefnol/grwpiau troseddau cyfundrefnol difrifol, paneli camfanteisio ar blant, a rheolaeth troseddwy'r integredig.

Mae swyddfa GCI Gwynedd ac Ynys Môn yn Y Felinheli. Nid yw'r lleoliad hwn wedi'i gysylltu â rhwydweithiau cymunedol arbennig o dda nac yn cynnig mynediad hawdd i blant a'u rhieni a'u gofalwyr.

Mae gan Wynedd ac Ynys Môn boblogaeth amcangyfrifedig o 186,016 a phoblogaeth ieuencid (10-17 oed) o 16,450 (8.8 y cant). Mae grwpiau Du, Asiaidd ac Ethnig Leiafrifol yn cyfrif am lai na phedwar y cant o gyfanswm poblogaeth Gwynedd ac Ynys Môn (SYG, 2022). Roedd y ffigurau ar gyfer Pobl Ddu, Asiaidd ac ethnig leiafrifol a atgyfeiriwyd i'r gwasanaeth yn 2020-2023 yn llai na thri y cant (YDS 113,114 a 115)².

Yng nghyfrifiad 2021, roedd 59.3 y cant o boblogaeth Gwynedd ac Ynys Môn yn uniaethu fel gwyn Cymreig yn hytrach na gwyn Prydeinig neu wyn Cymreig/Prydeinig. Gwynedd ac Ynys Môn sydd â'r ganran uchaf o siaradwyr Cymraeg fesul pen o'r boblogaeth yng Nghymru: 65 y cant yng Ngwynedd a 57 y cant ar Ynys Môn. O'r 32 aelod o staff (ar draws y tri gwasanaeth), mae 29 (91 y cant) yn siaradwyr Cymraeg iaith gyntaf.

Mae nifer y bobl sy'n dod i gysylltiad â'r GCI am y tro cyntaf yn parhau i fod yn uchel o'i gymharu â'r cyfartaledd yng Nghymru. Rhwng 2020 a 2022, er bod y niferoedd yn is o ganlyniad i'r pandemig, gwelwyd cynnydd o bron i 40 y cant. Rhwng 01 Hydref 2022 a 30 Medi 2023, darparodd y GCI wasanaethau y tu allan i'r llys i 183 o blant. Roedd hyn yn cynrychioli 73% o'i lwyth achosion.

Mae llysoedd ieuencid cofrestredig yn digwydd bob pythefnos ac yn Llys y Goron pan fo angen. Mae un ddalfa'r heddlu yn ardal y gwasanaeth, sydd wedi'i lleoli yng Nghaernarfon. Gweledigaeth GCI yw ceisio 'cefnogi plant i gyflawni eu llawn botensial trwy fyw bywydau di-drosedd.' Mae plant dan oruchwyliaeth y GCI wedi cynhyrchu'r arwyddair, 'ein cefnogi i wneud ein gorau glas drwy gadw draw o drosedd' i egluro rôl y GCI o'u safbwynt nhw.

² Gwybodaeth a roddwyd gan GCI Gwynedd ac Ynys Môn

Maes un: Darpariaeth sefydliadol

Er mwyn arolygu darpariaeth sefydliadol, gwnaethom adolygu tystiolaeth ysgrifenedig a gyflwynwyd ymlaen llaw gan y GCI a chynnal 12 cyfarfod, gan gynnwys gyda staff, gwirfoddolwyr, rheolwyr, aelodau'r bwrdd, a staff partneriaeth a'u rheolwyr.

Roedd y canfyddiadau allweddol ynghylch darpariaeth sefydliadol fel a ganlyn.

1.1. Llywodraethu ac arweinyddiaeth

Mae trefniadau llywodraethu ac arweinyddiaeth y GCI yn cefnogi ac yn hyrwyddo'r ddarpariaeth o wasanaeth personoledig ac ymatebol o ansawdd uchel i bob plentyn.

Angen gwella

Cryfderau:

- Mae'r bwrdd rheoli strategol wedi gosod gweledigaeth a strategaeth glir trwy ei ymgysylltiad effeithiol â phartneriaid a rhanddeiliaid.
- Mae aelodau'r bwrdd yn teimlo bod y cadeirydd yn ysgogi ymrwymiad clir i wella'r gwasanaeth a rhoi plant yn gyntaf.
- Mae partneriaid anstatudol yn dod â gwerth ychwanegol i'r bwrdd rheoli strategol.
- Mae'r rhan fwyaf o drefniadau partneriaeth y GCI yn cefnogi'r gwaith o gyflawni gwaith effeithiol gyda phlant y GCI.
- Mae tîm arwain y GCI yn hyrwyddo didwylledd a her adeiladol, gan greu lle diogel i bawb gyfrannu.
- Mae protocolau rhannu gwybodaeth yn galluogi cyfnewidiadau cyfathrebu effeithiol.
- Mae arweinwyr yn deall risgiau busnes i'r GCI yn dda ac mae rheolaethau priodol ar waith i liniaru risg.
- Mae amcan o fewn cynllun y GCI sy'n cynnwys gwrando ar leisiau plant a'u rhieni/gofalwyr. Mae'r mecanweithiau ac offer archwilio a ddefnyddir i fesur pa mor dda y caiff safbwyntiau eu casglu a'u defnyddio i ddatblygu ymarfer, yn gryfder amlwg.

Meysydd ar gyfer gwella:

- Mae angen i bresenoldeb a chynrychiolaeth yn y bwrdd rheoli strategol fod yn rheolaidd ar draws yr holl bartneriaid statudol. Ar hyn o bryd, mae partneriaid addysg ac iechyd yn nodedig yn eu habsenoldeb neu'n anghyson yn eu hymgysylltiad.
- Mae angen i'r bwrdd rheoli strategol fod ymateb i anghenion a nodwyd yn fwy rhagweithiol ac fel mater o frys – er enghraifft, darparu adnodd iaith a lleferydd.

- Dylai gwirfoddolwyr a staff GCI gael mwy o gyfleoedd i gyfrannu at y cynllun cyfiawnder ieuenctid.
- Nid yw pob aelod o staff yn ymwybodol o weithgareddau'r bwrdd rheoli strategol. Mae hyn wedi arwain at ddatgysylltiad rhwng y bwrdd ac ymarferwyr rheng flaen yn y bartneriaeth.
- Nid yw cynllun busnes GCI (2023–2025) yn eglur wrth nodi neu fynd i'r afael ag anghymesuredd ac anghenion plant â nodweddion gwarchodedig gwahanol. Cyfyngedig iawn yw'r dystiolaeth o sgysiau cadarn am nodweddion gwarchodedig ac amrywiaeth yng nghyfarfodydd y bwrdd rheoli strategol.
- Mae profiad aelodau'r bwrdd o gynefino yn amrywiol.

1.2. Staff

Mae staff yn y GCI yn cael eu grymuso i ddarparu gwasanaeth personoledig, ymatebol o ansawdd uchel i bob plentyn.

Da

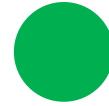
Cryfderau:

- Mae GCI Gwynedd ac Ynys Môn yn cynnig gofal bugeiliol a chefnogaeth dda i'w staff.
- Mae'r gweithlu'n amrywiol ac yn gallu gweithio gyda phlant yn Gymraeg neu Saesneg.
- Mae adnoddau staffio yn cael eu cynllunio, eu defnyddio'n effeithiol a'u hadolygu'n briodol i ymateb i anghenion a phroffil newidiol y plant sydd dan oruchwyliaeth y GCI.
- Mae llwythi gwaith staff a rheolwyr, gan gynnwys gwirfoddolwyr, yn realistig.
- Mae trefniadau cynhwysfawr ar waith i sicrhau bod ansawdd gwaith yn cael ei gynnal yn ystod absenoldebau a gynlluniwyd a rhai heb eu cynllunio.
- Dyrennir achosion yn gywir i ymarferwyr sydd â sgiliau a chymwysterau addas. Mae gweithio ar y cyd ar achosion yn darparu atebolrwydd, dysgu a datblygiad ychwanegol.
- Mae staff yn cael eu cefnogi'n dda yn eu datblygiad proffesiynol.
- Mae staff yn derbyn goruchwyliaeth reolaidd mewn cysylltiad â rheoli achosion ac mae staff yn benderfynol o ddarparu gwasanaethau o ansawdd uchel.
- Mae gan ymarferwyr fynediad at ystod o gyfleoedd dysgu a hyfforddiant.
- Mae'r bartneriaeth yn hyrwyddo ac yn gwerthfawrogi diwylliant o ddysgu a gwelliant parhaus.
- Mae cyfleoedd cyflogaeth yn cael eu hysbysebu'n agored.

Meysydd ar gyfer gwella:

- Nid yw dysgu, datblygu a hyfforddiant eto yn arwain at waith effeithiol a chyson i fynd i'r afael â diogelwch a lles, a'r risg o niwed i eraill.
- Nid oes goruchwyliaeth glinigol ar gael i'r rhan fwyaf o staff.
- Nid oes cysondeb o ran goruchwyliaeth rheolwyr o waith i fynd i'r afael â diogelwch a lles a'r risg o niwed.
- Prin yw'r trefniadau gwobrwyo a chydabod, a gellid eu cryfhau neu eu datblygu.
- Nid yw pob rheolwr wedi derbyn y lefel briodol o hyfforddiant, ar gyfer eu rôl neu eu cyfrifoldebau, yn ystod y 12 mis diwethaf.
- Nid yw pob aelod o staff wedi cael arfarniad ffurfiol.
- Nid yw pob gwirfoddolwr yn cael goruchwyliaeth ffurfiol.

1.3. Partneriaethau a gwasanaethau

Mae ystod gynhwysfawr o wasanaethau o ansawdd uchel ar waith, gan alluogi darpariaeth bersonoledig ac ymatebol i bob plentyn.

Da

Cryfderau:

- Mae yna ddadansoddiad cynhwysfawr a chyfredol o anghenion ymatal plant y GCI. Mae'r dadansoddiad yn ystyried diogelwch a lles, a risg o ffactorau niwed yn ogystal ag anghenion amrywiaeth. Mae hyn yn cael ei lywio gan wybodaeth reoli o Asset Plus, archwiliadau, adroddiadau thematig a phrosesau sicrhau ansawdd.
- Gwahoddir plant a'u rhieni neu ofalwyr yn weithredol i roi adborth i gefnogi datblygiad y gwasanaeth – mae hwn yn gryfder nodedig.
- Mae mynediad at wasanaethau prif ffrwd ac arbenigol sy'n helpu plant i ymatal rhag troseddau, a'u cadw nhw ac eraill yn ddiogel, yn gryf. Mae'r gwasanaethau hyn yn cynnwys lles emosiynol, camddefnyddio sylweddau (Be di'r Sgôr), a'r 'Tîm Emrallt', gwasanaeth sy'n cynnig cyngor, arweiniad, asesiad a chymorth ymarferwyr i blant sy'n ymwneud ag ymddygiad rhywiol niweidiol problemus.
- Mae cydleoeli rhai asiantaethau partner yn caniatáu cydweithredu da.
- Mae yna gysylltiadau a chydb berthnasau sefydledig gyda gwahanol bartneriaid, darparwyr ac asiantaethau statudol sy'n darparu ymyriadau ymatal, diogelu (canolfan ddiogelu amlasiantaeth, canolfan cymorth cynnar, a thîm ecsbloetiaeth), a diogelu'r cyhoedd (paneli rheoli risg). Darperir goruchwyliaeth trwy femoranda cyd-ddealltwriaeth, cytundebau lefel gwasanaeth, a chylchoedd gorchwyl amrywiol ar gyfer gwahanol ddarparwyr gwasanaeth.
- Mae gan y GCI gysylltiadau da â dedfrydwyr lleol, sy'n helpu i sicrhau bod llysoedd yn ymwybodol o'r gwasanaethau sydd ar gael i gefnogi dedfrydu.
- Mae'r ffocws ar adeiladu gwytnwch (fel y'i hysbysir gan ymchwil gan Brifysgol Bangor) yn amlwg mewn rhyngweithiadau â phlant.

Meysydd ar gyfer gwella:

- Gallai'r GCI wneud mwy i nodi ymyriadau yn benodol ar gyfer merched.
- Gallai'r GCI ystyried sut y gellid achredu prosiectau gwneud iawn i ddarparu cymhwyster.
- Nid yw deilliannau addysg, hyfforddiant a chyflogaeth, a lleferydd, iaith a chyfathrebu plant yn ddigon uchel.
- Nid oes swyddog prawf yn y GCI, sy'n ofyniad statudol.
- Nid yw hyfforddiant trefniadau amlasiantaethol ar gyfer amddiffyn y cyhoedd (MAPPA) yn cael ei roi i'r holl staff i ddarparu dealltwriaeth fwy cadarn o ehangder a dyfnder y gwaith sydd ei angen i reoli risg yn effeithiol.

- Llys y Goron ac Ieuenctid Caernarfon yw'r unig lys sy'n cael ei gefnogi gan y gwasanaeth yn yr ardal, ac mae hyn yn creu problemau i deuluoedd sy'n byw'n bell o'r llys.

1.4. Gwybodaeth a chyfleusterau

Mae gwybodaeth amserol a pherthnasol ar gael ac mae cyfleusterau priodol ar waith i gefnogi dull gweithredu personoledig, ymatebol o ansawdd uchel i bob plentyn.

Da

Cryfderau:

- Mae gan y GCI bolisiau, gweithdrefnau a chanllawiau perthnasol ar waith sy'n galluogi staff i ymgymryd â'u cyfrifoldebau. Dywedodd yr holl staff yn arolwg staff Arolygiaeth Prawf EF eu bod yn deall 'yn eithaf da', neu'n 'dda iawn' y polisiau a'r gweithdrefnau a oedd yn berthnasol i'w rolau.
- Mae gwasanaethau i blant yn cael eu darparu mewn amgylcheddau a lleoliadau hygyrch a diogel.
- Mae plant a'u rhieni/gofalwyr yn derbyn talebau teithio, pan fo angen, i'w helpu i dalu'r costau ychwanegol o deithio i Swyddfa Menai yng Ngwynedd.
- Mae yna fynediad da at dechnoleg gwybodaeth a chyfathrebu, sy'n galluogi staff i gynnal asesiadau, cynllunio, darparu gwasanaethau ac adolygu.
- Gall staff gwblhau eu gwaith yn effeithiol o'r swyddfa a lleoliadau o bell.
- Mae yna amrywiaeth o brosesau sicrhau ansawdd ac archwilio, sy'n helpu'r GCI i gael gwell dealltwriaeth o berfformiad.
- Mae prosesau effeithiol ar waith i sicrhau bod y gwasanaeth yn dysgu o bethau sy'n mynd o'i le. Mae'r rhain yn cynnwys adolygiadau ac arolygiadau ar draws y bartneriaeth. Mae'r hyn a ddysgir yn cael ei ledaenu'n dda.
- Mae trefniadau rhannu gwybodaeth, memoranda cyd-ddealltwriaeth a threfniadau llywodraethu yn gadarn.
- Ar lefel weithredol, mae'r GCI yn casglu ac yn clywed llais plant mewn modd arloesol.

Meysydd ar gyfer gwella:

- Nid yw'r gwaith o sicrhau ansawdd gwaith achos yn gyson.
- Mae angen dadansoddiadau manwl ychwanegol er mwyn cael dealltwriaeth fwy cynhwysfawr o anghenion plant a phennu camau gweithredu.
- Mae angen meincnodi perfformiad yn erbyn adroddiadau thematig Arolygiaeth Prawf EF a chanfyddiadau ymchwil eraill.
- Nid yw'r holl bolisiau a gweithdrefnau wedi'u dyddio neu'n cynnwys dyddiadau adolygu.
- Mae angen bod yn fwy eglur ynghylch anghenion amrywiaeth mewn polisiau.
- Nid yw pob aelod o staff yn gwybod sut i gael mynediad at wasanaethau gan bartneriaid a darparwyr.
- Mae angen mwy o weithgarwch i gofleidio'n llawn yr ystod o nodweddion gwarchoddedig sydd gan blant.
- Mae angen adnewyddu'r gofod swyddfa a ddefnyddir ar gyfer cyfarfodydd â phlant a'u rhieni/gofalwyr.

Cynnwys plant a'u rhieni/gofalwyr

Cysylltodd y GCI, ar ein rhan, â phlant yr oedd ganddynt achosion agored adeg yr arolygiad, i gael eu cydsyniad ar gyfer arolwg testun. Cyflwynom yr arolwg yn annibynnol i'r 13 o blant a gydsyniodd, ac atebodd dau o blant. Gwnaethom hefyd siarad â chwech o blant a oedd wedi defnyddio'r gwasanaeth, a phedwar rhiant neu ofalwr.

Mae'r gwasanaeth yn gwerthfawrogi, yn casglu ac yn ystyried safbwyntiau plant a'u rhieni/gofalwyr yn rhagweithiol. Mae'n casglu eu hadborth mewn gwahanol ffyrdd, gan gynnwys digwyddiadau ymgynghori rheolaidd, arolygon, archwiliadau, holiaduron 'eich llais', ac adborth ar ddiwedd ymyriadau. Gwahoddir plant i fynd i gynhadledd staff y GCI, sy'n cael ei chynnal yn flynyddol, ac mae eu lleisiau'n cael eu clywed mewn ffyrdd creadigol. Er enghraifft, ym mis Gorffennaf 2023, defnyddiodd ymarferydd recordiad fideo steil 'carpool' i gyfleu barn plentyn ar y gwasanaeth.

Dywedodd nifer o blant fod ymarferwyr wedi cyfathrebu â nhw mewn ffyrdd ystyrion – er enghraifft, addasu deunyddiau a defnyddio lluniau i feithrin dealltwriaeth a gwytnwch. Yn ogystal, dywedodd nifer o blant a'u rhieni/gofalwyr fod gorchmynion atgyfeirio'n cael eu dychwelyd i'r panel i'w dirymu'n gynnar er mwyn gwneud cynnydd da. Atgyfnerthodd hyn newid cadarnhaol a gweithredu fel anogaeth y gallai plant ei defnyddio i gymryd y cam nesaf wrth sefydlu eu hunain yn y gymuned.

Yn ein cyfweiliadau dros y ffôn ac wyneb yn wyneb, dywedodd pob un o'r 10 plentyn a'u rhieni/gofalwyr eu bod yn deall yr hyn y mae'r GCI yn ceisio'i gyflawni. Pan ofynnwyd iddynt a oeddent yn credu bod gan y staff y sgiliau cywir, ymatebodd pob un ohonynt 'ydw'. Roedd sylwadau gan blant yn cynnwys:

"Maen nhw (ymarferwyr GCI) yn gwranddo arna i ac yn gwneud yn siŵr 'mod i'n cadw ar y trywydd iawn. Fy nghyfrifoldeb i yw sicrhau 'mod i ddim yn mynd i drwbl eto. Byddaf i'n mynd i'r gwasanaeth prawf yn fuan ac maen nhw wedi fy helpu i ddeall beth fydd yn wahanol."

"Dydyn nhw (ymarferwyr GCI) ddim yn siarad i lawr ata i ac maen nhw'n gwranddo arna i. Mae gweithio gyda nhw wedi fy nhawelu a'm helpu i fod yn fwy aeddfed."

"Mae'r staff yn gwrtais, caredig, a phroffesiynol"

"Mae fy ngweithiwr i'n 'cwl iawn', a dwi'n dod 'mlaen yn dda efo fo. Dydi o ddim yn 'hen na dim byd' ac mae'n deall sut beth yw bod yn ifanc"

"Mae Cyfiawnder Ieuentid wedi fy helpu a dwi'n meddwl 'mod i am wneud cwrs iechyd a gofal cymdeithasol yn y dyfodol, i helpu pobl ifanc eraill."

"Dwi eisiau tyfu i fyny a bod fel fy rheolwr achos"

Dywedodd rhieni neu ofalwyr:

"Dwi'n hapus iawn gyda'r staff - mae rhywun yn gweld fy mab bob wythnos yn ddi-ffael yn yr ysgol ac maen nhw'n dod i'r tŷ 'bob hyn a hyn' i siarad efo fi a dweud wrtha i sut mae pethau'n mynd. Mae'n hawdd siarad â nhw ond maen nhw hefyd yn broffesiynol yn y ffordd maen nhw'n gweithio."

"Cafodd fy hogyn ei atgyfeirio at y panel iechyd - roedd hwn yn wasanaeth defnyddiol a'i helpodd i gael help gyda materion nad oedden nhw'n gysylltiedig â throseddau ond a oedd yn bwysig iddo fo"

"Maen nhw (ymarferwyr GCI) yn edrych ar fy mab fel person cyfan, nid dim ond ei droseddau"

Amrywiaeth

Mae'r wybodaeth isod yn tynnu sylw at rywfaint o ddata'r GCI ar amrywiaeth ei staff a'i blant.

- Mae 27% o'r plant ar y llwyth achosion presennol yn ferched.
- Mae 69% o'r staff sy'n gweithio yn y GCI yn fenywaidd.
- Mae plant Du, Asiaidd neu ethnig leiafrifol yn cyfrif am lai na 4% o blant yn yr ardal a gwmpesir gan y GCI, a 2.7 y cant o blant ar y llwyth achosion presennol.
- Mae gan 18 y cant o blant ar y llwyth achosion presennol anabledd dysgu, anhawster dysgu, neu gynllun addysg, iechyd a gofal.
- Mae 40 y cant o blant 16 oed ac iau sy'n rhan o'r llwyth achosion presennol mewn uned cyfeirio disgyblion neu addysg neu ysgol amgen gydag amserlen wedi'i chwtdogi.
- Nid yw 26% o'r unigolion 17 oed neu hyn sy'n rhan o'r llwyth achosion presennol mewn addysg, hyfforddiant na chyflogaeth.

Mae uchelgais glir gan y BRhS i fynd i'r afael ag amrywiaeth a chanlyniadau anghymesur i blant. Ceir mynediad at rywfaint o ddata anghymesuredd, ond nid yw bob amser yn glir sut mae'n cael ei ddefnyddio ar lefel strategol. Yn ogystal, mae angen sgysiau am nodweddion gwarchoddedig ehangach. Mae angen i gynllun GCI 2023–2025 fod yn fwy eglur ynghylch amrywiaeth ac ymgorffori'r holl nodweddion gwarchoddedig, fel y nodir yn *Neddf Cydraddoldeb 2010*.

Mae'r gwasanaethau sy'n cael eu darparu i blant yn bersonoledig ac wedi'u tystiolaethu'n dda yn y gwaith achos a adolygwyd gan yr arolygwyr. Gwelsom rai enghreifftiau rhagorol lle rheolid anghenion dysgu (anhwylder gorfywiogrwydd diffyg sylw neu anhwylder sbectrwm awtistiaeth) plant mewn modd sensitif ac effeithiol. Yn ogystal, roedd y 'pecyn gwaith hiliaeth' yn helpu ymarferwyr i weithio gyda phlant a oedd yn dangos agweddau gwahaniaethol. Roedd lefel dealltwriaeth, ymwybyddiaeth a hyder staff wrth ddelio â materion amrywiaeth wedi creu argraff. Dangosodd ein canfyddiadau achos fod materion amrywiaeth mewn achosion a ddatryswyd y tu allan i'r llys wedi'u dadansoddi'n dda mewn 10 o'r 12 o achosion a arolygwyd, a bod gwasanaethau wedi'u darparu gyda ffocws canolog ar amrywiaeth mewn 11 o 12 achos.

Mae amrywiaeth y staff gweithredol a strategol yn adlewyrchu'r boblogaeth leol. Gwynedd ac Ynys Môn sydd â'r ganran uchaf o siaradwyr Cymraeg fesul pen o'r boblogaeth yng Nghymru: 65 y cant yng Ngwynedd a 57 y cant ar Ynys Môn. Ar hyn o bryd, o'r 32 aelod o staff (ar draws y tri gwasanaeth), mae 29 (91 y cant) yn siaradwyr Cymraeg iaith gyntaf, mae dau yn ddysgwyr Cymraeg (canolradd), ac mae gan un allu Cymraeg cyfyngedig (sylfaenol). Mae pob plentyn yn cael cynnig gwasanaethau yn eu dewis iaith; Cymraeg neu Saesneg.

Mae yna ddadansoddiad cynhwysfawr a chyfredol o anghenion ymatal plant GCI. Mae'r dadansoddiad yn ystyried diogelwch a lles, risg o ffactorau niwed, ac anghenion amrywiaeth. Mae hyn yn cael ei lywio gan wybodaeth reoli o Asset Plus, archwiliadau, adroddiadau thematig, a phrosesau sicrhau ansawdd. Fodd bynnag, o fewn y polisiau ailsefydlu a datrysadau y tu allan i'r llys, mae'r ffocws ar amrywiaeth yn gyfyngedig ac yn gysylltiedig yn bennaf â theilwra ymyriadau. Nid oes unrhyw gyfeiriadau at ystyried nodweddion gwarchoddedig ehangach. Mae'r cyfeiriadau at ddeall trawma a phrofiad byw y plentyn yn llawer gwell.

Maes dau: Datrysiadau llys

Gwnaethom edrych yn fanwl ar wyth dedfryd gymunedol a reolwyd gan y GCI.

2.1. Aseu

Mae gwaith aseu'n seiliedig ar wybodaeth ddibynadwy, yn ddadansoddol ac wedi'i bersonoleiddio, ac mae'n cynnwys y plentyn a'i rieni/gofalwyr yn weithredol.

Angen gwella

Mae ein sgôr³ ar gyfer aseu yn seiliedig ar y cwestiynau allweddol canlynol:

	% 'Ydy'
A yw'r gwaith aseu'n dadansoddi sut i gefnogi ymataliaeth y plentyn yn ddigonol?	100%
A yw'r gwaith aseu'n dadansoddi sut i gadw'r plentyn yn ddiogel yn ddigonol?	63%
A yw'r gwaith aseu'n dadansoddi sut i gadw pobl eraill yn ddiogel yn ddigonol?	63%

Roedd y gwaith aseu i gefnogi plant i ymatal rhag troseddu pellach yn gryfder. Roedd ymagwedd ymarferwyr tuag at ddeall y rhesymau dros droseddu plentyn yn ddadansoddol ac roeddent yn gwneud defnydd da o wybodaeth hanesyddol a chyfredol. Roeddent yn deall anghenion amrywiaeth ac amgylchiadau personol yn dda. Canfuom fod ymarferwyr wedi gwneud defnydd da o wybodaeth a gedwir gan asiantaethau eraill yn eu hymholiadau aseu. Yn ogystal, roeddent wedi adolygu cryfderau a ffactorau amddiffynnol y plentyn yn gadarn. Roedd y gwaith o ymgysylltu â rhieni neu ofalwyr y plentyn wedi creu argraff. Fodd bynnag, ni chafodd anghenion dioddefwyr eu trin yn ddigon cyson.

Nid oedd gweithgarwch aseu bob amser yn nodi'r holl risgiau i ddiogelwch a lles y plentyn. Yn ogystal, nid oedd ymarferwyr yn casglu gwybodaeth berthnasol yn gyson gan asiantaethau eraill ac yn dadansoddi rheolaethau ac ymyriadau i hyrwyddo diogelwch a lles y plentyn. Lle roedd gwybodaeth yn cael ei chasglu (addysg a gwasanaethau cymdeithasol), roedd yn cael ei defnyddio'n dda i gael gwell dealltwriaeth o anghenion diogelwch a lles y plentyn.

Roedd asesiadau i nodi'r holl ffactorau perthnasol sy'n gysylltiedig â chadw pobl eraill yn ddiogel yn wannach. Mewn rhai achosion, nid oedd yn glir i bwy yr oedd y plentyn yn peri risg, na natur y risg hon. Lle bo angen, roedd ymarferwyr yn casglu gwybodaeth gan asiantaethau eraill, ond nid oedd yr wybodaeth hon yn cael ei hintegreiddio bob amser yn eu hasesiadau. Roedd hyn yn cynnwys gwybodaeth gan yr heddlu a'r gwasanaethau cymdeithasol am adroddiadau o achosion newydd o droseddu gan y plentyn. Gwelsom dystiolaeth o dangofnodi mewn sawl achos, yn enwedig wrth aseu diogelwch a lles, a'r risg o niwed. Fodd bynnag, yn ystod cyfweiliadau ag arolygwyr, roedd y rhan fwyaf o reolwyr achos yn gallu mynegi dealltwriaeth ehangach o'r agweddau hyn ar waith achos.

³ Mae'r sgôr ar gyfer y safon yn cael ei llywio gan y sgôr isaf a gyfer pob un o'r cwestiynau allweddol, a roddir mewn band sgorio – dynodir hyn mewn print bras yn y tabl. [Mae eglurhad manylach ar gael ar ein gwefan.](#)

2.2. Cynllunio

Mae gwaith asesu'n seiliedig ar wybodaeth ddibynadwy, yn gyfannol, ac wedi'i bersonoleiddio, ac mae'n cynnwys y plentyn a'i rieni/gofalwyr yn weithredol.

Rhagorol

Mae ein sgôr⁴ ar gyfer cynllunio yn seiliedig ar y cwestiynau allweddol canlynol:

	% 'Ydy'
A yw'r gwaith cynllunio'n canolbwyntio'n ddigonol ar gefnogi ymataliaeth y plentyn?	88%
A yw'r gwaith cynllunio'n canolbwyntio'n ddigonol ar gadw'r plentyn yn ddiogel?	88%
A yw'r gwaith cynllunio'n canolbwyntio'n ddigonol ar gadw pobl eraill yn ddiogel?	88%

Roedd gwaith cynllunio i gefnogi plant i roi'r gorau i droseddu yn ddigonol yn gyson. Gwelsom fod cynlluniau amserol ar waith a oedd yn nodi'n briodol y gwaith yr oedd angen ei wneud i gyflawni canlyniadau cadarnhaol i blant. Roedd y cynlluniau'n cynnwys disgrifiad manwl o amgylchiadau personol y plentyn, gan gynnwys ei sefyllfa deuluol ehangach. Yn ogystal, roedd cynlluniau'n cael eu llywio gan y trawma a'r profiadau plentyndod niweidiol yr oedd llawer o blant wedi'u profi. Roedd hyn yn golygu bod ymarferwyr yn nodi gwasanaethau priodol yn y rhan fwyaf o achosion. Gwelsom enghreifftiau da o gynlluniau a oedd yn cynnwys ymyriadau statudol a gwirfoddol (celf a chreffft, a phrosiectau ffotograffiaeth).

Roedd gwaith cynllunio i gadw'r plentyn yn ddiogel yn cael ei wneud yn dda yn bennaf. Canfuom fod ymarferwyr wedi ystyried yn ofalus sut i gadw plant yn ddiogel. Er enghraifft, roeddent wedi ystyried y lleoliadau mwyaf priodol ar gyfer cwrdd â nhw, ac wedi cynnal asesiadau risg trylwyr ar brosiectau gwneud iawn. Roedd cynlluniau gydag asiantaethau eraill wedi'u halinio'n dda ar y cyfan, ac roedd pob darparwr gwasanaeth yn glir am y camau angenrheidiol i gadw'r plentyn yn ddiogel. Roedd ymarferwyr yn ymwybodol o ymyriadau wedi'u teilwra ac yn nodi'r rhain yn briodol wrth gynllunio. Roeddent wedi cysylltu â gwasanaethau fel yr ymarferydd lles emosiynol, nyrs y gwasanaethau iechyd meddwl plant a'r glasoed, a'r gwasanaeth camddefnyddio sylweddau (Be di'r Sgôr), ac wedi atgyfeirio unigolion atynt. Roedd rheolaethau i sicrhau'r lefelau diogelwch a lles uchaf posibl wedi'u harchwilio'n dda ond roedd gwaith cynllunio wrth gefn yn arbennig o wan ac yn gofyn am sylw pellach.

Roedd y gwaith cynllunio i gadw pobl eraill yn ddiogel yn fanwl. Roedd cyfrifoldebau darparwyr gwasanaeth eraill wrth reoli risg yn glir. Er enghraifft, roedd yna brotocolau rhannu gwybodaeth effeithiol, wedi'u hategu gan bresenoldeb mewn ystod o gyfarfodydd amlasiantaethol, gan gynnwys cyfarfodydd y panel iechyd a rheoli risg. Roedd ymarferwyr wedi nodi rheolaethau allanol i liniaru risgiau yn y rhan fwyaf o'r achosion a arolygwyd. Roedd ymyriadau i fynd i'r afael â phryderon am

⁴ Mae'r sgôr ar gyfer y safon yn cael ei llywio gan y sgôr isaf a gyfer pob un o'r cwestiynau allweddol, a roddir mewn band sgorio – dynodir hyn mewn print bras yn y tabl. [Mae eglurhad manylach ar gael ar ein gwefan.](#)

ymddygiadau niweidiol, a oedd yn cynnwys y 'Tîm Emrallt', yn amlwg, gan gynnwys cysylltiadau cyfoedion ac ymyriadau personoledig i atal niwed i eraill. Roedd ymarferwyr wedi ystyried dioddefwyr gwirioneddol a phosibl yn y rhan fwyaf o'r achosion gofynnol, ac roedd pwyslais clir ar ddiogelwch dioddefwyr. Fodd bynnag, nid oedd gwaith cynllunio wrth gefn yn gyson. Roedd angen i drefniadau fod yn llawer manylach ynghylch y camau gweithredu angenrheidiol pe bai lefel y risg yn cynyddu.

2.3. Gweithredu a darparu

Darperir gwasanaethau cydlynol o ansawdd uchel, sydd â ffocws clir ac sydd wedi'u personoleiddio, gan ymgysylltu â'r plentyn a'i gynorthwyo.

Da

Mae ein sgôr⁵ ar gyfer gweithredu a darparu yn seiliedig ar y cwestiynau allweddol canlynol:

	% 'Ydy'
A yw'r gwaith o weithredu a darparu gwasanaethau yn effeithiol yn cefnogi ymataliaeth y plentyn?	100%
A yw'r gwaith o weithredu a darparu gwasanaethau yn effeithiol yn cefnogi diogelwch y plentyn?	88%
A yw'r gwaith o weithredu a darparu gwasanaethau yn effeithiol yn cefnogi diogelwch pobl eraill?	75%

Roedd ymarferwyr yn gallu datblygu cydberthnasau gwaith ystyrion ac effeithiol gyda phlant a'u rhieni/gofalwyr. Roeddent yn greadigol a dychmygus ac yn personoleiddio ymyriadau yn unol â chryfderau a ffactorau amddiffynnol plant er mwyn eu hannog i gymryd rhan. Er enghraifft, gwnaethant helpu plant i gael mynediad at Be di'r Sgôr, cwblhau sesiynau 'Ymddygiad Rhywiol Niweidiol: Newid er Gwell' a sefydlu prosiectau gwneud iawn personoledig. Roedd y ddarpariaeth yn seiliedig ar gryfderau, gyda ffocws ar wneud y defnydd gorau o adnoddau cymunedol (fel aelodaeth campfa neu glybiau bocsi). Roedd ymarferwyr yn ymwybodol o'r gwasanaethau a oedd ar gael ac yn eu defnyddio'n dda. Gwnaed gwaith i ddiwallu anghenion amrywiaeth yn dda, yn enwedig wrth ymateb i anghenion plant ag awtistiaeth ac anghenion ychwanegol eraill.

Roedd trefniadau amlasiantaethol sefydledig ar waith i gefnogi diogelwch a lles plant. Fodd bynnag, roedd cydberthnasau gweithredol â gwasanaethau gofal cymdeithasol plant yn aml yn heriol ac nid oeddent bob amser yn arwain at ganlyniadau cadarnhaol i bob plentyn. Roedd gwasanaethau wedi'u trefnu'n dda i raddau helaeth, ac roedd partneriaid yn rhannu'r cyfrifoldeb am reoli risg. Roedd ymarferwyr yn ymatebol pan roedd risgiau i'r plentyn yn newid, ac yn addasu cynlluniau ac ymyriadau i gadw'r plentyn yn ddiogel, megis darparu cymorth lles emosiynol yn dilyn argyfwng.

Canfu arolygwyr nad oedd y bartneriaeth bob amser yn monitro risgiau i eraill. Er bod cydberthnasau cadarnhaol a phrotocolau rhannu gwybodaeth ar waith gyda phartneriaid, roedd y gwaith o gydlynu gwasanaethau ymarferwyr yn amrywiol. Yn gyffredinol, roedd rheolwyr achos yn gweithio'n dda gyda phlant a'u rhieni/gofalwyr i'w helpu i ddeall rheolaethau allanol a'u hannog i weld sut roedd y rhain yn cefnogi diogelwch dioddefwyr. Cyflwynodd ymarferwyr ystod o ymyriadau'n greadigol, gan fynd i'r afael â gyrru peryglus, niwed yn deillio o gael gafael ar bornograffi, a gwaith ar empathi dioddefwyr. Daeth arolygwyr o hyd i atgyfeiriadau priodol at uned

⁵ Mae'r sgôr ar gyfer y safon yn cael ei llywio gan y sgôr isaf a gyfer pob un o'r cwestiynau allweddol, a roddir mewn band sgorio – dynodir hyn mewn print bras yn y tabl. [Mae eglurhad manylach ar gael ar ein gwefan.](#)

diogelu'r cyhoedd yr heddlu, a arweiniodd at ymweliadau cartref i wirio dyfeisiau symudol a gliniaduron a oedd yn cael eu cadw gan blant.

2.4. Adolygu

Mae gwaith asesu'n seiliedig ar wybodaeth ddibynadwy, yn ddadansoddol ac wedi'i bersonoleiddio, ac mae'n cynnwys y plentyn a'i rieni/gofalwyr yn weithredol.

Angen gwella

Mae ein sgôr⁶ ar gyfer adolygu yn seiliedig ar y cwestiynau allweddol canlynol:

	% 'Ydy'
A yw'r gwaith adolygu'n canolbwyntio'n ddigonol ar gefnogi ymataliaeth y plentyn?	88%
A yw'r gwaith adolygu'n canolbwyntio'n ddigonol ar gadw'r plentyn yn ddiogel?	75%
A yw'r gwaith adolygu'n canolbwyntio'n ddigonol ar gadw pobl eraill yn ddiogel?	63%

Roedd y broses o adolygu gwaith i asesu effaith ymyriadau ar leihau aildroseddu yn cael ei gwneud yn dda yn y rhan fwyaf o achosion. Yn gyffredinol, roedd ymarferwyr yn cynnal adolygiadau ffurfiol, anffurfiol a deinamig wrth i amgylchiadau personol newid. Roedd yr ystyriaeth o gryfderau ac anghenion amrywiaeth plentyn, lle bo hynny'n berthnasol, yn ogystal â dadansoddiad o amgylchiadau personol a theuluol, yn amlwg yn gyson yn y rhan fwyaf o waith achos a arolygwyd.

Pan fo angen, roedd ymarferwyr yn adolygu cymhelliant plant yn y rhan fwyaf o'r achosion a arolygwyd ac yn ystyried yn briodol unrhyw rwystrau a nodwyd ganddynt yn unigol neu'n strwythurol. Roedd tystiolaeth dda o ymgysylltu rheolaidd â phlant a'u rhieni/gofalwyr ym mhob achos a arolygwyd bron. Gwnaeth hyn helpu ymarferwyr i gael dealltwriaeth lawnach o brofiadau beunyddiol cyffredinol y plant a chaniatáu i rieni neu ofalwyr gymryd rhan weithredol yng ngoruchwyliaeth eu plant.

Nid oedd ansawdd y gweithgarwch adolygu o ran cadw plant yn ddiogel yn dda ym mhob achos a arolygwyd. Yn gyffredinol, lle'r oedd angen, roedd gwaith adolygu'n ymateb yn briodol i newidiadau a oedd yn gysylltiedig â diogelwch a lles, fel y tystiolaethir gan un ymgynghoriad rheoli achos manylach a gwblhawyd gan seicolegydd clinigol. Arweiniodd hyn at gyfarfod rhwng gweithwyr proffesiynol i greu cynllun gweithredu i gefnogi'r plentyn. Yn siomedig, nid oedd gwybodaeth bob amser yn cael ei cheisio gan asiantaethau cysylltiedig eraill, ac roedd hyn yn golygu nad oedd cynlluniau wedi newid.

Nid oedd ymarferwyr bob amser yn ymateb yn effeithiol i newidiadau mewn ffactorau sy'n gysylltiedig â risg o niwed, a oedd yn golygu na chafodd cynlluniau i amddiffyn eraill rhag niwed eu haddasu. Mewn nifer o achosion â risg ganolig o niwed, canfuom oedi yn ymatebion rheolwyr achos i wybodaeth newydd gan blant, fel cael eu harestio am droseddau pellach. Yn ogystal, ni weithredwyd penderfyniadau a wnaed mewn paneli rheoli risg i gadw eraill yn ddiogel bob amser mewn modd amserol. Fodd bynnag, cwblhawyd adolygiadau ysgrifenedig yn effeithlon ym mhob achos a

⁶ Mae'r sgôr ar gyfer y safon yn cael ei llywio gan y sgôr isaf a gyfer pob un o'r cwestiynau allweddol, a roddir mewn band sgorio – dynodir hyn mewn print bras yn y tabl. [Mae eglurhad manylach ar gael ar ein gwefan.](#)

arolygwyd. Roedd hyn yn sicrhau bod gan ymarferwyr eraill sy'n ymwneud â chyflawni gwaith risg o niwed, fynediad at yr wybodaeth fwyaf cyfredol.

Maes tri: Datrysiadau y tu allan i'r llys

Gwnaethom arolygu 12 achos a reolwyd gan y GCI a gafodd ddatrysiad y tu allan i'r llys. Roedd y rhain yn cynnwys dau rybuddiad ieuenctid amodol, dim rhybuddiadau ieuenctid, 10 datrysiad cymunedol, a dim datrysiadau eraill. Gwnaethom gyfwrdd â'r rheolwyr achos mewn 11 achos.

3.1. Asesu

Mae gwaith asesu yn seiliedig ar wybodaeth ddibynadwy, yn ddadansoddol ac wedi'i bersonoleiddio, ac mae'n cynnwys y plentyn a'i rieni/gofalwyr yn weithredol.

Angen gwella

Mae ein sgôr⁷ ar gyfer asesu yn seiliedig ar y cwestiynau allweddol canlynol:

	% 'Ydy'
A yw'r gwaith asesu'n dadansoddi'n ddigonol sut i gefnogi ymataliaeth y plentyn?	92%
A yw'r gwaith asesu'n dadansoddi'n ddigonol sut i gadw'r plentyn yn ddiogel?	50%
A yw'r gwaith asesu'n dadansoddi'n ddigonol sut i gadw pobl eraill yn ddiogel?	75%

Yn gyffredinol, cwblhawyd dadansoddiad o ymataliaeth yn dda, ac roedd ymarferwyr wedi ceisio deall faint o gyfrifoldeb a gymerodd y plentyn am ei ymddygiad, ei agwedd tuag at droseddu, a'i esboniadau am gymryd rhan. Gwnaeth y dull hwn alluogi ymarferwyr i edrych yn fanylach ar sut y gallai profiadau byw plant fod wedi cyfrannu at eu troseddu. Roedd sylw ymarferwyr i'r rôl yr oedd ffactorau amrywiaeth wedi'i chwarae yn nhroseddu'r plant yn gryf yn gyffredinol. Yn ogystal, roeddent yn mynd ati'n weithredol i geisio gwybodaeth gan asiantaethau eraill. Roedd hyn yn eu helpu i ystyried tueddiadau mewn ymddygiad blaenorol ac unrhyw rwystrau i ymgysylltu.

Roedd gwaith asesu i nodi a dadansoddi risgiau i ddiogelwch a lles y plentyn yn wannach o lawer. Nid oedd ymarferwyr, er eu bod yn cael mynediad at wybodaeth yn dda yn gyffredinol, yn defnyddio'r wybodaeth gan asiantaethau eraill yn rheolaidd. Gwnaethom nodi methiannau o ran ystyried neu ymateb yn briodol i bryderon camfanteisio ac awgrymu bod hwn yn faes sy'n gofyn am hyfforddiant, dealltwriaeth a ffocws ychwanegol gan y gwasanaeth. Nid oedd arolygwyr yn cytuno â bron i hanner y dosbarthiadau risg a bennwyd gan reolwyr achos.

Roedd gweithgarwch asesu, gan ddadansoddi'r risg o niwed y mae'r plentyn yn ei pheri i eraill, yn well ond nid oedd yn cael ei gwblhau'n dda yn gyson yn yr holl achosion a arolygwyd. Gwelsom sawl enghraifft lle roedd deiliaid achos wedi tanbrisió'r risg o niwed i eraill. Roedd hyn yn cynnwys methiant i nodi pwy oedd mewn perygl a natur y risg honno. Nid oedd dadansoddiad fforensig wedi'i gynnal ar rai asesiadau, ac ni chydabuwyd cyd-destun y risg o niwed yn yr achosion hyn yn

⁷ Mae'r sgôr ar gyfer y safon yn cael ei llywio gan y sgôr isaf a gyfer pob un o'r cwestiynau allweddol, a roddir mewn band sgorio – dynodir hyn mewn print bras yn y tabl. [Mae eglurhad manylach ar gael ar ein gwefan.](#)

ddigon da. Roedd y gwaith o gasglu gwybodaeth gan asiantaethau eraill am y risg bosibl o niwed i ddioddefwyr hysbys yn cael ei wneud yn dda ar y cyfan.

3.2. Cynllunio

Mae gwaith cynllunio yn seiliedig ar wybodaeth ddibynadwy, yn ddadansoddol ac wedi'i bersonoleiddio, gan gynnwys y plentyn a'i rieni/gofalwyr yn weithredol.

Angen gwella

Mae ein sgôr⁸ ar gyfer cynllunio yn seiliedig ar y cwestiynau allweddol canlynol:

	% 'Ydy'
A yw'r gwaith cynllunio'n canolbwyntio ar gefnogi ymataliaeth y plentyn?	100%
A yw'r gwaith cynllunio'n canolbwyntio'n ddigonol ar gadw'r plentyn yn ddiogel?	58%
A yw'r gwaith cynllunio'n canolbwyntio'n ddigonol ar gadw pobl eraill yn ddiogel?	83%

Roedd gwaith cynllunio'n cael ei gysylltu'n briodol â gwaith i gefnogi ymataliaeth y plentyn. Roedd cynlluniau'n cynnwys gwasanaethau allweddol ar y cyfan, neu'n nodi pa asiantaethau a fyddai'n darparu'r ymyriadau hyn, ac o fewn pa amserlenni. Roedd y sylw a roddir i amgylchiadau personol y plentyn, gan gynnwys y cyd-destun teuluol a chymdeithasol ehangach, wedi creu argraff. Roedd dymuniadau ac anghenion dioddefwyr yn cael eu hintegreiddio'n dda wrth gynllunio, ac roedd rhieni neu ofalwyr plant yn cael eu gwahodd i gyfrannu at nodi'r ymyriadau a fyddai'n helpu eu plant i osgoi troseddu pellach. Cynorthwywyd hyn gan y swm mawr o amser y mae ymarferwyr yn ei dreulio gyda rhieni neu ofalwyr y plant.

Fodd bynnag, nid oedd gwaith cynllunio yn hyrwyddo anghenion diogelwch a lles plant yn gyson mewn ychydig llai na hanner yr achosion a arolygwyd. Mae angen i'r maes gwaith hwn wella. Yn yr achosion hyn, nid oedd digon o dystiolaeth i roi sicrwydd i arolygwyr bod yr holl staff yn cydnabod yn llawn yr angen am gynlluniau cynhwysfawr a fyddai'n helpu i gadw plant yn ddiogel. Yn aml, roedd diffyg manylion yn yr wybodaeth a oedd yn cael ei chynnwys mewn gwaith cynllunio. At hynny, nid oedd ymarferwyr bob amser yn alinio eu cynlluniau â'r rhai a baratowyd gan wasanaethau gofal cymdeithasol plant i gefnogi diogelu. Yn ogystal, ni chafodd gwaith cynllunio wrth gefn ei gwblhau'n ddigon da mewn chwech o'r 11 achos.

Roedd gwaith cynllunio i hyrwyddo diogelwch pobl eraill yn well. Yn gyffredinol, roedd ymarferwyr yn cysylltu'n effeithiol ag asiantaethau eraill, gan gynnwys yr heddlu, ac roedd risgiau i ddioddefwyr gwirioneddol a phosibl yn cael eu cynnwys mewn cynlluniau.

Roedd gwaith cynllunio wrth gefn yn rhy amhenodol mewn nifer o'r achosion a arolygwyd, ac nid oedd bob amser yn cynnwys amserlenni o ran pryd y gallai fod angen gweithredu. Gallai absenoldeb trefniadau cadarn arwain at niwed pellach i eraill, yn aml pobl y mae'r plentyn yn eu hadnabod neu unigolion yn y cartref. Yn galonogol, canfu arolygwyr fod ymarferwyr yn ymgysylltu'n dda â'r gweithiwr dioddefwyr a nodwyd i gyflawni gwaith ymwybyddiaeth dioddefwyr a chyfiawnder

⁸ Mae'r sgôr ar gyfer y safon yn cael ei llywio gan y sgôr isaf a gyfer pob un o'r cwestiynau allweddol, a roddir mewn band sgorio – dynodir hyn mewn print bras yn y tabl. [Mae eglurhad manylach ar gael ar ein gwefan.](#)

adferol. Roedd angen cynlluniau mwy cynhwysfawr a oedd yn ystyried diogelwch yr holl ddiodefwyr gwirioneddol a phosibl, gan helpu ymarferwyr i sicrhau, wrth oruchwylio plant, eu bod yn parhau i ganolbwyntio ar leihau niwed i eraill.

3.3. Gweithredu a darparu

Darperir gwasanaethau cydlynol o ansawdd uchel, sydd â ffocws clir ac sydd wedi'u personoleiddio, gan ymgysylltu â'r plentyn a'i gynorthwyo.

Da

Mae ein sgôr⁹ ar gyfer gweithredu a darparu yn seiliedig ar y cwestiynau allweddol canlynol:

	% 'Ydy'
A yw'r gwaith o ddarparu gwasanaethau yn cefnogi ymataliaeth y plentyn yn effeithiol?	100%
A yw'r gwaith o ddarparu gwasanaethau yn cefnogi diogelwch y plentyn yn effeithiol?	75%
A yw'r gwaith o ddarparu gwasanaethau yn cefnogi diogelwch pobl eraill yn effeithiol?	92%

Roedd ansawdd y gwasanaethau a ddarperir i helpu plant i osgoi troseddau pellach yn llawer gwell. Mae enghreifftiau'n cynnwys ymarferwyr yn cefnogi plentyn i sefyll arholiadau ar ôl iddo fetu â mynd i wers lle'r oedd yr amserlen arholi wedi'i dosbarthu. Yn ogystal, roedd nifer o blant wedi gallu cael mynediad at weithgareddau cyfoethogi a chawsant eu helpu i ymaelodi â champfa. Roedd y mentrau hyn yn gwella lles emosiynol plant ac yn cefnogi ymataliaeth. Roedd gwaith gwneud iawn yn cael ei bersonoleiddio i'r plentyn unigol ac yn canolbwyntio ar ddefnyddio'r gweithgaredd i gynnal sgysiaau a arweiniodd at wella eu dealltwriaeth o'u hymddygiad troseddol.

Roedd ymarferwyr yn cysylltu'n rheolaidd â phlant a'u rhieni/gofalwyr, gyda lefelau uchel o ymgysylltu. Nid oedd hyn wedi'i gyfyngu i 'alwad gyflym' a chasglu gwybodaeth; roedd hefyd yn cynnwys darparu ystod o ymyriadau a oedd yn cefnogi datblygiad a chynnydd y plentyn. Roedd yn galonogol gweld bod y gofal a'r sensitifrwydd a ddefnyddiwyd wrth ddarparu ymyriadau yn dangos pa mor dda yr oedd ymarferwyr yn deall anghenion dysgu unigol plant.

Roedd y gwasanaethau a ddarparwyd i gadw plant yn ddiogel yn cael eu cynnal yn dda at ei gilydd. Gwnaeth ymarferwyr ddefnydd da o wasanaethau arbenigol, megis Be di'r Sgôr (camddefnyddio sylweddau) a'r Tîm Emrallt (ymddygiad rhywiol problemus a niweidiol). Mewn sawl achos, defnyddiodd ymarferwyr yr hyn yr oeddent wedi'i ddysgu am effaith trawma i gefnogi gwaith ar ddiogelwch.

Nid oedd gwaith gyda phartneriaid i gadw plant yn ddiogel yn gyson, ac roedd y cydweithio wrth wneud gwaith o'r fath yn amrywiol. Ni thalwyd digon o sylw i ddatrys yr amrywioldeb yma'n ymarferol. Mewn rhai achosion, canfu arolygwyr fod gweithwyr cymdeithasol yn aml yn lleihau lefel eu cyswllt neu'n cau achosion pan mae ymarferwyr y GCI yn dechrau ymwneud ag achos yr oedd y gwasanaethau cymdeithasol yn ymwneud yn weithredol ag ef. Roedd angen uwchgyfeirio'r mater hwn i lefel reoli er mwyn sicrhau y byddai anghenion plant bregus yn cael eu diwallu'n llawn. Yn y rhan fwyaf o achosion a arolygwyd, darparwyd digon o

⁹ Mae'r sgôr ar gyfer y safon yn cael ei llywio gan y sgôr isaf a gyfer pob un o'r cwestiynau allweddol, a roddir mewn band sgorio – dynodir hyn mewn print bras yn y tabl. [Mae eglurhad manylach ar gael ar ein gwefan.](#)

wasanaethau i gadw pobl eraill yn ddiogel. Roedd tystiolaeth o gyfarfodydd panel rheoli risg ac iechyd yn cael eu cynnal. Roedd yn amlwg fod sylw'n cael ei dalu i anghenion dioddefwyr posibl a gwirioneddol, ac roedd hyn yn cael ei gyfuno'n dda â gwaith empathi dioddefwyr a pharatoi llythyrau ymddiheuro.

3.4. Polisi a darpariaeth datrysiadau y tu allan i'r llys

Mae'r gwasanaeth datrysiadau y tu allan i'r llys o ansawdd uchel, yn seiliedig ar dystiolaeth, yn hyrwyddo dargyfeirio ac yn cefnogi ymataliaeth gynaliadwy.

Angen gwella

Gwnaethom hefyd archwilio ansawdd y polisi a'r ddarpariaeth sydd ar waith ar gyfer datrysiadau y tu allan i'r llys, gan ddefnyddio tystiolaeth o ddogfennau, cyfarfodydd a chyfweliadau. Roedd ein prif ganfyddiadau fel a ganlyn:

Cryfderau:

- Roedd cyd-brotocol clir ar waith rhwng GCI Gwynedd ac Ynys Môn a Heddlu Gogledd Cymru yn esbonio sut y dylid gwneud gwaith atal (cynnar ac wedi'i dargedu) a gwaith ar ddatrysiadau y tu allan i'r llys yn y rhanbarth. Roedd y polisi datrysiadau y tu allan i'r llys ('y Biwro') yn ymdrin â chasglu gwybodaeth cyn y panel, yn ystod y panel ac ar ôl y panel, meini prawf cymhwysedd, gorfodi, trefniadau uwchgyfeirio, gwneud penderfyniadau mewn achosion lle roedd gan blant hanes troseddau blaenorol, a gweithdrefnau cysylltu â phartneriaid i gefnogi dargyfeirio.
- Roedd trefniadau ar waith i sicrhau bod llais dioddefwyr, a hefyd lais y plant a'u rhieni/gofalwyr, yn cael ei gynnwys yn y broses o wneud penderfyniadau. Roedd plant yn derbyn gwasanaethau effeithiol o ran datrysiadau y tu allan i'r llys, ac roedd y gwaith o ddarparu a chyflawni ymyriadau yn gryf.
- Roedd gan y GCI broses benderfynu ar y cyd ar gyfer datrysiadau y tu allan i'r llys a oedd yn caniatáu mynediad at wybodaeth gan ystod o asiantaethau, gan gynnwys yr heddlu, gwasanaethau cymdeithasol a darparwyr addysg. Roedd trefniadau craffu allanol y broses benderfynu ar y cyd yn gweithio'n dda. Roedd mecanweithiau cydymffurfedd yn glir, gyda'r defnydd o rybuddion, ymgysylltu â phartneriaid ac, fel dewis olaf, rhybuddion terfynol a chyhuddiadau i'r llys.
- Roedd yr un ystod o ymyriadau ar gael i blant sy'n derbyn datrysiad y tu allan i'r llys ac achosion ar ôl y llys. Cyflawnwyd ymyriadau gan ddefnyddio dull gweithredu sy'n seiliedig ar gryfderau.

Meysydd ar gyfer gwella:

- Nid oedd meysydd sy'n ymwneud â diogelwch a lles plant wedi'u cynnwys yn benodol yn y polisi. Cyfyngedig oedd y sylw i anghenion lles, bregusrwydd, a chanfyddiad y plentyn am ei bryderon diogelwch.
- Nid oedd canllawiau i gefnogi ymarferwyr yn well i asesu, dadansoddi a chynllunio ar gyfer gwaith i gadw plant yn ddiogel ac amddiffyn eraill rhag niwed.
- Nid oedd yr offeryn asesu rhanbarthol yn rhoi digon o fanylion i helpu ymarferwyr i gasglu a dadansoddi'r wybodaeth yr oedd ei hangen arnynt ar gyfer asesiadau effeithiol i gadw plant yn ddiogel ac amddiffyn eraill rhag niwed.

- Nid oedd unrhyw brosesau na gweithdrefnau craffu mewnol i roi sicrwydd mewn perthynas â phenderfyniadau. Nid oedd trefniadau, gan gynnwys cynrychiolaeth staff gwasanaethau cymdeithasol ac addysg yn y Biwro, wedi'u hymgorffori eto.
- Nid oedd plant a'u rhieni/gofalwyr wedi ymwneud yn uniongyrchol ag unrhyw werthusiad o'r polisi datrysiadau y tu allan i'r llys.
- Ni roddwyd ystyriaeth ddigonol i gyflwyno Canlyniad 22.

4.1. Ailsefydlu

4.1. Polisi a darpariaeth ailsefydlu

Mae yna wasanaeth ailsefydlu o ansawdd uchel sy'n seiliedig ar dystiolaeth ar gyfer plant sy'n gadael y ddalfa.

Angen gwella

Gwnaethom arolygu ansawdd y polisi a'r ddarpariaeth sydd ar waith ar gyfer gwaith ailsefydlu, gan ddefnyddio tystiolaeth o ddogfennau, cyfarfodydd a chyfweliadau. Er mwyn arddangos y gwaith hwnnw, gwnaethom arolygu un achos a reolwyd gan y GCI lle rhoddwyd dedfryd o garchar. Roedd ein canfyddiadau allweddol fel a ganlyn.

Cryfderau:

- Roedd gan GCI Gwynedd ac Ynys Môn bolisi ailsefydlu dyddiedig Medi 2022. Roedd yr hyn yr oedd angen i ymarferwyr ei wneud wedi'i ddisgrifio'n dda. Roedd llwybrau, gan gynnwys llety addas, iechyd ac addysg, hyfforddiant a chyflogaeth, i gyd yn cael sylw da yn y polisi. Roedd y pum egwyddor ailsefydlu adeiladol wedi'u hymgorffori yn briodol.
- Roedd y polisi'n pwysleisio arwyddocâd yr egwyddorion ailsefydlu adeiladol, gan gynnwys gwasanaethau sydd wedi'u cydgysylltu'n dda â phartneriaid. Roedd yr angen am gyfathrebu a chyfnewid gwybodaeth yn effeithiol gyda darparwyr gwasanaeth a rhanddeiliaid allweddol eraill yn cael ei gyfleu'n glir yn y ddogfen.
- Roedd pwysigrwydd datblygu hunaniaeth gadarnhaol (adeiladu gwytnwch) a darparu gwasanaethau personoledig wedi'i integreiddio'n dda i'r trefniadau.
- Roedd pwyslais cryf ar bwysigrwydd cynnal ymgysylltiad ag aelodau o'r teulu ac ymweld â'r cartref.

Meysydd ar gyfer gwella:

- Nid oedd digon o sylw wedi'i roi i gefnogi ymarferwyr i hybu diogelwch a lles plant (diogelu) a risg o niwed i eraill.
- Nid oedd diwallu anghenion dioddefwyr gwirioneddol a phosibl wedi'i nodi'n glir yn y polisi.
- Nid oedd unrhyw sôn am MAPPA yn y polisi.
- Nid oedd y rhestr ddarllen a argymhellir wedi'i diweddarau i gynnwys gwybodaeth fwy cyfredol am amrywiaeth a meysydd ymarfer ailsefydlu eraill.
- Nid oedd digon o sylw'n cael ei roi i nodweddion gwarchoddedig ehangach.

Rhagor o wybodaeth

Mae'r canlynol ar ein gwefan:

- [Data arolygu, gan gynnwys methodoleg a ffeithiau cyd-destunol am y GCI](#)
- [Rhestr o dermau a ddefnyddir yn yr adroddiad hwn.](#)